Fikrim, Emeğim, Hakkım

Eser üretmek bir emektir (temsilî)

Çalınan hikâye

Bir yazar yıllarca üzerinde çalıştığı hikâyesini bir yayınevine verdi. Birkaç hafta sonra aynı karakter ve olayları genel ağda başka birinin adıyla gördü. Taslak izinsiz yayılmıştı. Yazar haklarını öğrenmek için araştırma yaptı, avukatıyla görüştü ve dava açtı.

İcat: Daha önce olmayan bir şeyi bulmak. **Üretim:** İhtiyaç için mal veya hizmet ortaya koymak. **Ürün:** Üretim sonucunda ortaya çıkan şey. **Hak:** Kanunla tanınan yetki. **Sorumluluk:** Kişinin yerine getirmesi gereken görev. **Fikrî mülkiyet:** İnsanın düşünce emeğinden doğan eser ve buluşlar üzerindeki haklarıdır.

TELİF HAKKI
Bir fikir veya sanat eserini özgün biçimde ortaya koyan kişinin, eserinden doğan bütün haklarıdır.

PATENT HAKKI
Buluşun izinsiz üretilmesini, satılmasını, kullanılmasını veya ithal edilmesini önlemek için buluş sahibine tanınan haktır.

DİKKAT!

Telif: Şarkı, kitap, resim, film gibi **eserler** içindir.
Patent: Yeni cihaz, yöntem gibi **buluşlar** içindir.

Telif ve patent karşılaştırması

	Telif hakkı	Patent hakkı
Koruduğu	Fikir ve sanat eserleri	Buluşlar
Kanun	Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu	Sınai Mülkiyet Kanunu
Başlaması	Eser ortaya çıktığı anda, kendiliğinden	Başvuru yapılıp patent belgesi alınınca
Başvuru, kayıt	Telif Hakları Genel Müdürlüğü; denetim Emniyet Genel Müdürlüğünde	Türk Patent ve Marka Kurumu
Süre	Eser sahibinin hayatı boyunca ve ölümünden sonra 70 yıl	Başvuru tarihinden itibaren 20 yıl
Sembol	©	® ve TM patent değil, **marka** işaretidir.
İhlal hâlinde	Yetkili mahkemeye başvurulur.	Yetkili mahkemeye başvurulur.

A+ SINAVDA ÇIKABİLİR

Fikrî mülkiyet **emeğe saygıdır**. Hak korunmazsa kimse yeni eser veya buluş için emek vermek istemez. Bu da ülkenin ilerlemesini yavaşlatır.

Bir sorun, bir buluş

Köyüne dönen genç bir mühendis, kuruyan tarlaları görüp su sorununu çözecek bir sistem tasarlar. İşe yararsa onu kim üretecek, kim kazanacak? Fikrinin başkasına geçmemesi için önce haklarını bilmesi gerekir. Patent işte burada devreye girer.

Telif Süreci

Eser sayılma şartları

- Sahibinin özelliğini taşıyan fikrî bir çabanın ürünü olmalı
- Somut bir ürün olarak ortaya konmuş olmalı
- Kanunda sayılan türlerden olmalı

Eser çeşitleri

İlim ve edebiyat eserleri, musiki eserleri, güzel sanat eserleri, sinema eserleri, derleme eserler.

Kanun eser sahibine ne veriyor?

Madde	Tür	Eser sahibinin hakkı	Bu ne demek?
8	Temel	Eserin sahibi onu meydana getirendir.	Şiiri yazan, şiirin sahibidir.
14	Manevi	Yayımlanıp yayımlanmayacağına, ne zaman ve nasıl yayımlanacağına sahibi karar verir.	Taslağı izinsiz paylaşamayız.
15	Manevi	Kendi adıyla, takma adla ya da adsız yayımlamaya sahibi karar verir.	Müstear (takma) ad kullanılabilir.
16	Manevi	Eserde izinsiz kısaltma ve değişiklik yapılamaz.	Şarkının sözünü izinsiz değiştiremeyiz.
21	Maddi	Eseri işleyerek yararlanma hakkı sahibinindir.	Romandan film yapmak izin ister.
23	Maddi	Satma, kiralama, ödünç verme ve dağıtma hakkı sahibinindir.	İzinsiz kopya satılamaz.

Tescil şart mı?

Eser, yapıldığı andan başlayarak korunur, tescil gerekmez. Film, müzik ve bilgisayar oyunlarında ise kayıt mecburidir. Diğerlerinde hakkını kolay ispat etmek istersen Telif Hakları Genel Müdürlüğüne başvurabilir, ayrıca noter aracılığıyla eserin sana ait olduğunu belgeleyebilirsin.

BUNU UNUTMA

Telif hakkı eser sahibinin ölümünden sonra da **70 yıl** sürer. Hak mirasçılara geçer.

A+ SINAVDA ÇIKABİLİR

Korsan ürün almak "ucuz" görünür, ama **emeği çalmak** demektir. Sanatçı ve yazar kazanamazsa yeni eser azalır, ülke kültürü zarar görür.

Bandrol ve korsan

Bakanlık kitap, film, müzik ve oyunlara bandrol denen resmî etiket verir. Hak sahibinin izni olmadan çoğaltılıp satılan ürüne **korsan eser** denir. Denetimden Emniyet Genel Müdürlüğü sorumludur. Kültür ve Turizm Bakanlığı verilerine göre bir yılda 380.296.402 yayın bandrolü satılmış; Emniyet Genel Müdürlüğü verilerine göre il denetim komisyonlarının 1.163 denetiminde 626.859 materyal bulunmuştur.

Notlarım

Patent Süreci

Patent için üç şart (Sınai Mülkiyet Kanunu, Madde 82)

1. **Yeni olmalı:** Daha önce bilinmeyen bir buluş olmalı.
2. **Buluş basamağı içermeli:** Herkesin kolayca bulacağı sıradan bir değişiklik olmamalı.
3. **Sanayiye uygulanabilir olmalı:** Üretilebilir ve kullanılabilir olmalı.

Buluşunu geliştiren genç bir araştırmacı (temsilî)

Adım adım patent

1
Buluşu geliştir, başvuruya kadar **gizli tut**.

2
Başvuru formu, tarifname (açıklama), istem, özet, gerekirse resim hazırla.

3
turkpatent.gov.tr üzerinden çevrim içi başvur.

4
Uygun görülürse belge al. Yıllık ücret ödenerek 20 yıl korunur.

Zamanlama neden önemli?

Ürün tam gelişmeden ya da pazar hazır değilken başvurursan ürün karşılık bulamayabilir. Hazır bir ürünün başvurusunu geciktirirsen aynı fikri başkası senden önce kaydettirebilir. Yani çok erken de çok geç de zararlı olabilir.

DİKKAT!

Patent sahibi, kanundaki istisnalar dışında, ürünün izinsiz **üretilmesini, satılmasını, kullanılmasını, ithalini** önleyebilir.

Türk Patent ve Marka Kurumu

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına bağlıdır, Türkiye'de patent vermeye yetkili tek kurumdur. Buluşların kullanımını takip eder, teknoloji bilgisini arşivler, uluslararası kuruluşlarla iş birliği yapar, yayın ve bilgilendirme çalışması yürütür. Girişimcileri, özellikle gençleri buluş yapmaya teşvik eder. Kitaptaki habere göre kuruma yılın ilk 6 ayında **6957** patent başvurusu yapılmıştır.

A+ SINAVDA ÇIKABİLİR

Patent yalnız kişiyi korumaz. Yerli buluş artınca **dışa bağımlılık azalır**, üretim artar. Kanunun amacı da hakları koruyup ilerlemeye katkı sağlamaktır.

Rapor hazırla

Grubunla bir eser veya buluş seç. Eserse telif, buluşsa patent sürecini araştır. Resmî kaynaktaki bilgiyi kitapla karşılaştır, raporunu sınıfa sun.

Öğrenme çıktısı: Bir ürün veya fikrin telif ve patent süreçleriyle ilgili bilgi toplayabilme

6. ÖĞRENME ALANI
Teknoloji ve Sosyal Bilimler

KONU 2 / 2
Telif ve Patent Süreci

Kendimi Deniyorum

A. Doğru mu, yanlış mı?

Cümle doğruysa "D", yanlışsa "Y" yazınız.

☐ 1. Telif hakkı için her eserin tescil edilmesi zorunludur.
☐ 2. Patent başvurusu çevrim içi yapılır.
☐ 3. Patent başvurusuna kadar buluş gizli tutulmalıdır.
☐ 4. Korsan eser almak emeğe saygı göstermektir.
☐ 5. Patent verilmesi için buluşun yeni olması gerekir.

B. Eşleştirelim

Kavramın harfini ilgili açıklamanın başındaki kutuya yazınız.

A) Telif	☐	Buluş sahibinin hakkı
B) Patent	☐	Patent vermeye yetkili kurum
C) Bandrol	☐	Eserin kişiye ait olduğunu belgeleyebilen yer
D) TÜRKPATENT	☐	Eser sahibinin hakları
E) Noter	☐	Yasal yayını gösteren işaret

C. Boşlukları dolduralım

Kelimeler: **©** **korsan** **70** **20**

1. Patent süresi başvuru tarihinden itibaren ..... yıldır.
2. Telif, ölümden sonra ..... yıl daha sürer.
3. Telif hakkı eserlerde ..... sembolüyle gösterilir.
4. Hak sahibinin izni olmadan çoğaltılıp satılan ürüne ..... eser denir.

D. Düşünelim, yorumlayalım

1. Bir müzisyen, bestelediği şarkının kendi izni olmadan genel ağda satıldığını görmüştür.

a) Müzisyenin hangi hakkı ihlal edilmiştir? Hangi kanun bu hakkı korur?
b) Müzisyen ne yapabilir? Bu tür korsan satışların kültüre etkisini yorumlayınız.

2. Bir öğrenci evlerde su israfını azaltan yeni bir cihaz tasarlamıştır.

a) Buluşu için hangi kuruma, hangi yolla başvurmalıdır?
b) Başvuruyu geciktirirse ne olabilir? Patentin ülke ekonomisine bir katkısını yazınız.

Bu konunun şarkısını Onur Akmeşe YouTube kanalından dinlemeyi unutmayın!